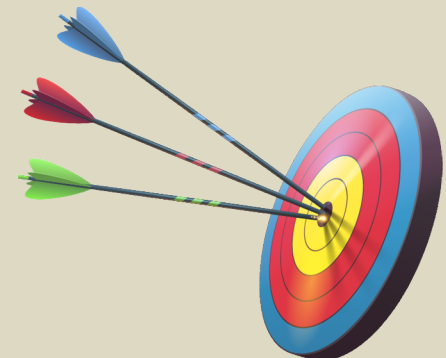

Γ' έτος
1^ο μάθημα
03/10/2023

Διδασκαλία & Μάθηση στο Νηπιαγωγείο: Σχεδιασμός Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων I

Ενότητα 1^η: Πρόγραμμα Σπουδών & Στόχοι

Αγγελική Βελλοπούλου,
ΕΔΙΠ, νηπιαγωγός
Εφαρμοσμένη Παιδαγωγική και
Προγράμματα Προσχολικής Εκπαίδευσης

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα είναι μία έννοια με πολλαπλές αναγνώσεις. Ανάλογα με την οπτική εξέτασης, οι ορισμοί κινούνται σε διαφορετικούς άξονες:

α) το **εύρος των περιεχομένων** ενός Α.Π. (διάγραμμα ύλης ή το σύνολο των προγραμματισμένων εμπειριών στις οποίες συμμετέχει ο μαθητής εντός και εκτός σχολείου βλ. Bobbit, Pinar κ.ά., 2006, Kelly, 2009, Φλουρής, 1983),

β) τη διάκριση ανάμεσα στην **πρόθεση και την εκπαιδευτική πράξη**, (αρχικός σχεδιασμός, αυτό που υλοποιείται στην τάξη βλ. Stenhouse, 2003, Kelly, 2009, Perrenoud, 1993),

γ) τη διάκριση ανάμεσα στο Α.Π. ως **περιεχόμενο και προϊόν**, ως **διαδικασία και ανάπτυξη** βλ. Kelly, 2009, Grundy, 2003, Smith, 2000),

δ) τη διάκριση ανάμεσα στο **επίσημο και το 'κρυφό'** Α.Π. ή παραπρόγραμμα (βλ. Apple, 1986, 1980, Μαυρογιώργος, 1983, 1986, Kelly, 2009).

Εξετάζοντας τα Α.Π. για την εκπαίδευση των μικρών παιδιών στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι Schweinhart και Epstein (1997) διακρίνουν τα **δασκαλοκεντρικά**, τα **μαθητοκεντρικά** και τα Α.Π. με **έμφαση σε ζητήματα φροντίδας**.

Η συζήτηση περί Α.Π. περιλαμβάνει συχνά αναφορές στο Πρόγραμμα Σπουδών (Π.Σ.), αν και ορισμένες φορές το Α.Π. και το Π.Σ. χρησιμοποιούνται και εναλλακτικά ως συνώνυμα.

Α.Π. περιγράφει ένα **σύνολο εκπαιδευτικών προθέσεων ή/και μαθησιακών εμπειριών**

Π.Σ. αναφέρεται σε μία πιο περιορισμένη πτυχή της δημιουργίας και εφαρμογής του Α.Π., είναι μάλλον το αποτέλεσμα της υιοθέτησης φιλοσοφικών, επιστημολογικών και παιδαγωγικών αρχών και **η μετατροπή τους σε εκπαιδευτικούς σκοπούς, μαθησιακούς στόχους, και διδακτικές μεθοδολογίες**. Η ποικιλία ορισμών που παρατηρείται στη βιβλιογραφία σχετικά με το Α.Π. επηρεάζει αντίστοιχα την προσπάθεια ορισμού του *τι είναι, τι περιλαμβάνει ή ποιον σκοπό εξυπηρετεί* ένα Π.Σ.

Αξία ΑΠ-ΠΣ

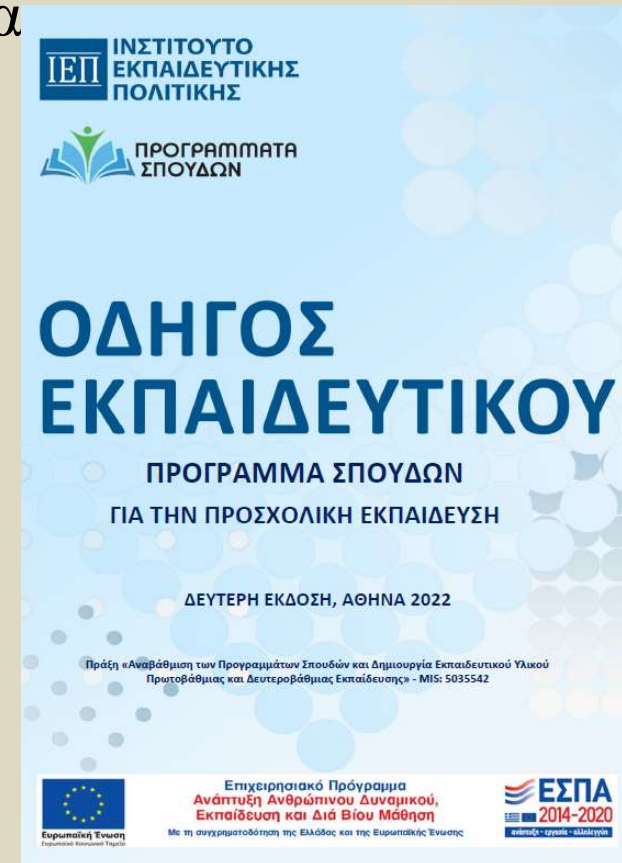
Στη σύγχρονη αρθρογραφία που εξετάζει ζητήματα εκπαιδευτικής πολιτικής για την προ-δημοτική εκπαίδευση φαίνεται ότι γίνεται αποδεκτή η αναγκαιότητα **κεντρικής καθοδήγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας** που απευθύνεται σε παιδιά μικρότερα από 6 ετών, ώστε να προωθείται ένα παρόμοιο επίπεδο **ποιότητας** των εκπαιδευτικών υπηρεσιών που παρέχει η πολιτεία για όλα τα παιδιά, να διευκολύνονται, να **καθοδηγούνται** και να υποστηρίζονται οι εκπαιδευτικοί στην εργασία τους, **να διευκολύνεται η επικοινωνία** ανάμεσα στο εκπαιδευτικό προσωπικό, τους γονείς και την ευρύτερη κοινότητα (OECD, 2001, Bennett, 2005). Επιπλέον, τονίζεται η σημασία ενός **ευέλικτου χαρακτήρα της κεντρικής καθοδήγησης**, ώστε να μπορούν οι εκπαιδευτικοί να προβούν στις απαραίτητες προσαρμογές και να λάβουν τις κατάλληλες αποφάσεις ανάλογα με τις διαφορετικές συνθήκες κάθε περίπτωσης και ανάγκες κάθε μαθητή (OECD, 2001, OECD, 2006).

Συνήθως οι χώρες που υιοθετούν εθνικά Α.Π. και δημιουργούν κείμενα Π.Σ. για τη διάχυση των επίσημων εκπαιδευτικών προτάσεων ή οδηγιών προς την εκπαιδευτική κοινότητα, δημιουργούν επιπρόσθετα κείμενα ή «Οδηγούς» ή εγχειρίδια εκπαιδευτικού, τα οποία ουσιαστικά καθοδηγούν τους εκπαιδευτικούς, παρέχοντας στοιχεία που κρίνονται διευκολυντικά για την εφαρμογή του Α.Π. στη διδακτική πράξη.

Ωστόσο, ακόμη κι αν θεωρηθεί διευκολυντικό, το εγχειρίδιο που απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς δεν τους απαλλάσσει από την ευθύνη και το σημαντικό έργο

ερμηνείας, εξειδίκευσης και τελικώς εφαρμογής των στοιχείων που περιλαμβάνονται στο Π.Σ.

(Perrenout, 1993).

Προτεινόμενη αναφορά στο υλικό:

Πεντέρη, Ε., Χλαπάνα, Ε., Μέλλιου, Κ., Φιλιππίδη, Α. & Μαρινάτου, Θ. (2022). Οδηγός νηπιαγωγού - Υποστηρικτικό υλικό. Πυξίδα: Θεωρητικό και Μεθοδολογικό Πλαίσιο-Πρακτικές Εφαρμογές και Διδακτικοί Σχεδιασμοί. 2^η Έκδοση. Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Επίσημα κείμενα Ισχύοντος Προγράμματος Σπουδών για το ελληνικό νηπιαγωγείο:

Αρχείο ▾
1. ΦΕΚ του ισχύοντος ΠΣ Προσχολικής Εκπαίδευσης
2. Πρόγραμμα Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση (2022)
3. Οδηγός Εκπαιδευτικού για το ΠΣ Προσχολικής Εκπαίδευσης (2022)
ΟΔΗΓΟΣ ΝΗΠΙΑΓΩΓΟΥ ΠΣ2021
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - 2021

1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, 2021
2. ΟΔΗΓΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ, 2021

Σε σχέση με την εξέλιξή τους τα

Π.Σ. διακρίνονται σε

Παραδοσιακά: παρουσιάζουν τα προς διδασκαλία περιεχόμενα, χαρακτηρίζονται από ασάφεια και γενικότητα ως προς τους σκοπούς και στόχους,

Σύγχρονα: curricula, περιλαμβάνουν ειδικούς στόχους διδασκαλίας και μάθησης, σύστοιχα περιεχόμενα διδασκαλίας, αντίστοιχες μεθοδολογικές υποδείξεις, τρόπους και εργαλεία αξιολόγησης (βλ. Βρεττός & Καψάλης, 1997).

Θεματικό Πεδίο και Θεματική Ενότητα	Θεματικές Υποενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:	Οι μαθητές/-τριες:
Β. ΠΑΙΔΙ, ΕΑΥΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ Β.1 ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Β.1.1 Αίσθηση Εαυτού i. Θετική αυτοεικόνα ii. Αυτονομία και αλληλεξάρτηση iii. Ανάπτυξη θετικής στάσης και δεκτικότητας απέναντι στη μάθηση	Γνώσεις <ul style="list-style-type: none">• Να αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως μία ξεχωριστή οντότητα (i).• Να ορίζουν τον προσωπικό χώρο και τα προσωπικά όρια (i).• Να έχουν επίγνωση των δυνατοτήτων τους (i).• Να αναγνωρίζουν βασικές αρχές της προσωπικής αυτονομίας σε θέματα φροντίδας του εαυτού και του χώρου (ii).• Να προσδιορίζουν το είδος της σχέσης τους με τους άλλους (π.χ. συγγενείς, φίλοι, γνωστοί κτλ.) (ii).• Να προσδιορίζουν προσωπικούς στόχους και προϋποθέσεις για την επίτευξή τους (iii).• Να αναγνωρίζουν τι ξέρουν και τι θέλουν να μάθουν (iii).	<ul style="list-style-type: none">• Σε κομμάτια παζλ από χαρτόνι κάθε παιδί κολλά ή ζωγραφίζει ό,τι το κάνει μοναδικό και ξεχωριστό (π.χ. όνομα, χόμπι, αγαπημένα, όπως ομάδα, χρώμα, φαγητό κτλ.). Τα κομμάτια ενώνονται και τα παιδιά προσπαθούν να μαντέψουν σε ποιον ανήκει το καθένα, συζητώντας για το πόσο καλά ξέρουν τους/τις συμμαθητές/-τριές τους και τι άλλο θα ήθελαν να μάθουν για αυτούς/-ές.• Σε ζευγάρια καταγράφουν, το ένα παιδί στην αριστερή και το άλλο στη δεξιά πλευρά ενός διαγράμματος Venn, τα χαρακτηριστικά (π.χ. του προσώπου, σώματος) ή/και τα επιτεύγματά τους (τι μπορώ να κάνω καλά) και στη συνέχεια εξετάζουν ποια από αυτά είναι κοινά, ώστε να τα εισάγουν στην περιοχή που εφάπτονται οι κύκλοι.

Ως προς τον περιορισμό που θέτουν σε εκπαιδευτικούς και μαθητές ή αντίθετα τα περιθώρια επιλογής και επεξεργασίας που τους παρέχουν, τα Π.Σ. διακρίνονται σε κλειστά ή ανοικτά (οπ.π.), ένα ζήτημα που σχετίζεται και με την υποχρεωτικότητα εφαρμογής του Α.Π. ή αντίθετα τον προαιρετικό του χαρακτήρα (Carr κ.ά., 2005, σ. 26-27).

Το περιεχόμενο της μάθησης οργανώνεται στη βάση του τι επιδιώκεται να μάθουν τα παιδιά, λαμβάνοντας υπόψη το αναπτυξιακό τους επίπεδο και τις διασυνδέσεις μεταξύ των θεμάτων και των εννοιών σε κάθε Θεματική Ενότητα και μεταξύ των Θεματικών Πεδίων. Επισημαίνεται ότι οι μαθησιακές επιδιώξεις και οι ενδεικτικές δραστηριότητες που παρουσιάζονται δεν αποτελούν ένα δεσμευτικό πλαίσιο για τις/τους νηπιαγωγούς, ούτε «ύλη» που πρέπει να καλυφθεί. Αυτό που έχει σημασία είναι οι επιλογές των νηπιαγωγών να ανταποκρίνονται στα χαρακτηριστικά των παιδιών και τις συνθήκες της τάξης. Λαμβάνεται, επίσης, υπόψη ότι τα παιδιά δεν παρακολουθούν για ένα μόνο σχολικό έτος το νηπιαγωγείο και ότι οι ίδιες έννοιες και ικανότητες μπορούν να αναπτυχθούν μέσα από διαφορετικές θεματικές και επιστημονικές διασυνδέσεις. Είναι σημαντικό οι νηπιαγωγοί να επενδύουν στις ήδη υπάρχουσες γνώσεις και να επιστρέφουν στις ίδιες έννοιες δίνοντας έμφαση σε άλλες, ενδεχομένως, Θεματικές Ενότητες, προχωρώντας σε βάθος και αυξάνοντας σταδιακά τον βαθμό δυσκολίας με βάση τις **αρχές της σπειροειδούς μάθησης**.

Ένα άλλο σημαντικό κριτήριο διάκρισης αφορά τη δομή και παρουσίαση των περιεχομένων προς διδασκαλία που υιοθετεί κάθε Π.Σ. Σε σχέση με αυτό το ζήτημα εντοπίζονται στη σχετική βιβλιογραφία Π.Σ. στα οποία τα περιεχόμενα οργανώνονται ανάλογα με α) γνωστικές περιοχές ή ομάδες γνωστικών περιοχών σε διακριτά μαθήματα ή μαθησιακές περιοχές (Χατζηγεωργίου, 2001, σ. 211-212), β) θέματα ή θεματικές ενότητες (οπ.π.), με στόχο τη διασύνδεση γνώσεων και δεξιοτήτων που προέρχονται από διακριτά επιστημονικά πεδία, τα Π.Σ. αυτά χαρακτηρίζονται **διαθεματικά**, πολυθεματικά, διεπιστημονικά, πολυεπιστημονικά, ενιαιοποιημένα, ανάλογα με τη διαφορετική στρατηγική και φιλοσοφία που υιοθετούν προκειμένου να υλοποιήσουν τον κυρίαρχο στόχο τους περί διασύνδεσης της σχολικής γνώσης (βλ. Ματσαγγούρας, 2003, Maingain & Dufour, 2007),

Οι ικανότητες που εμπεριέχονται στην εργαλειοθήκη είναι εγκάρσιες και διαθεματικές, αναπτύσσονται σε όλα τα μαθησιακά πλαίσια και λειτουργούν συμπληρωματικά για την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών και ενισχυτικά για τον ρόλο τους ως πολιτών του έθνους και του κόσμου. Η προσχολική εκπαίδευση, υπό το πρίσμα της ανάπτυξης των βασικών ικανοτήτων, βρίσκεται σε συστοιχία με τις **αρχές της ολιστικής ανάπτυξης και μάθησης** που υιοθετεί το Πρόγραμμα Σπουδών. Ο προσανατολισμός αυτός αντανακλάται στη φιλοσοφία οργάνωσης του περιεχομένου της μάθησης στα τέσσερα (4) **Θεματικά Πεδία και στις Θεματικές Ενότητες** που περιλαμβάνουν.

Κάθε Θεματικό Πεδίο περιλαμβάνει δύο (2) Θεματικές Ενότητες εκτός από το 3ο Θεματικό Πεδίο, Παιδί και Θετικές Επιστήμες, στο οποίο ενσωματώνονται τρεις (3) Θεματικές Ενότητες. Η οργάνωση αυτή των Θεματικών Πεδίων σε Θεματικές Ενότητες βασίζεται στη φιλοσοφία και τη σημασία του να «γνωρίζει κανείς τα μέρη για να κατανοήσει το όλο». Είναι σημαντικό οι νηπιαγωγοί να κατανοήσουν τα βασικά γνωστικά πεδία, τις έννοιες και τις ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν σε κάθε Θεματική Ενότητα, ώστε στη συνέχεια να μπορούν να τις προσεγγίσουν ολιστικά με δυναμικό τρόπο. Οι βασικές ικανότητες που αναμένεται να αναπτυχθούν σε κάθε Θεματικό Πεδίο προσδιορίζουν το πλαίσιο των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων που περιγράφονται σε κάθε Θεματική Ενότητα στην Αναλυτική Απεικόνιση του Προγράμματος Σπουδών.

γ) τα **εξελικτικά ή γραμμικά Π.Σ.**, στα οποία η λογική εξέλιξης της διδασκαλίας ακολουθεί μια πορεία από το απλό στο σύνθετο, τα **σπειροειδούς μορφής**, τα οποία βασίζονται σε επανάληψη των διδακτικών περιεχομένων σταδιακά σε υψηλότερα επίπεδα αφαίρεσης, τα Π.Σ. με **μορφή πυραμίδας** με την έννοια ότι προσφέρουν σε όλους τους μαθητές μια κοινή βάση αλλά και κάποια εξειδίκευση σε διάφορες περιοχές, τα Π.Σ. με τη **μορφή σχεδίου εργασίας**, όπου οι ίδιοι οι μαθητές συμμετέχουν στον προσδιορισμό του χρόνου και του επιπέδου μελέτης των διδακτικών αντικειμένων (βλ. Χειμαριού, 1987, Χατζηγεωργίου, 2001).

Στο πεδίο των σύγχρονων Π.Σ. για την εκπαίδευση των παιδιών πριν από το δημοτικό, αναγνωρίζονται ως δομικά στοιχεία διατυπώσεις που αφορούν:

- α) βασικούς σκοπούς ή γενικότερους προσανατολισμούς, ειδικότερους στόχους ή μαθησιακούς διδακτικούς στόχους, οι οποίοι κάποιες φορές διατυπώνονται ως στόχοι προς επίτευξη ή μαθησιακά αποτελέσματα και κάποιες φορές ως στόχοι που επιδιώκονται μεν αλλά δεν είναι απαραίτητο να επιτευχθούν, ως ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν ή ως προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα,
- β) μαθησιακές περιοχές ή θεματικά πεδία / θεματικές ενότητες ή τομείς μάθησης / ανάπτυξης, που προσδιορίζουν ανάλογα με την έκταση που καταλαμβάνει το κείμενο, ενδεικτικά διδακτικά αντικείμενα ή αναλυτικότερα και ειδικότερα περιεχόμενα προς διδασκαλία,
- γ) μεθοδολογικές υποδείξεις, παραδείγματα εφαρμογής ή καλές πρακτικές ή εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Διακρίσεις-Προσδιορισμοί:

- **Σκοποί** μάθησης ή/και διδασκαλίας:
προτάσεις που δηλώνουν σε γενικό επίπεδο τις προθέσεις και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα ενός ιδρύματος, προγράμματος ή κάποιας μαθησιακής περιοχής

Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους, έχει δε ως σκοπόν την ηθική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξιν της εθνικής και θρησκευτικής συνειδήσεως και την διάπλασιν αυτών ως ελευθέρων και υπευθύνων πολιτών
(Σκοπός της παιδείας σύμφωνα με το Σύνταγμα)

B. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

ΠΣ, 2021, σ. 7

Γενικοί σκοποί

Σκοπός του νηπιαγωγείου είναι η ολόπλευρη (σωματική, κοινωνική, συναισθηματική και γνωστική) ανάπτυξη του παιδιού, η ευημερία του και η διαμόρφωση της ταυτότητας του δημοκρατικού πολίτη. Η εκπαίδευση στο νηπιαγωγείο, λαμβάνοντας υπόψη τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά αυτής της ηλικίας, προάγει την ανάπτυξη ικανοτήτων που βοηθούν το παιδί να ανταποκριθεί με κριτικό και δημιουργικό τρόπο στις προκλήσεις του περιβάλλοντος. Θέτει τις βάσεις για το μέλλον και εδραιώνει θεμελιώδεις αξίες που προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, την κοινωνική δικαιοσύνη και την ατομική και συλλογική υπευθυνότητα, σε μια ενταξιακή προοπτική.

- **Επιδιώξεις:** προτάσεις που δηλώνουν σε πιο ειδικό επίπεδο τις προθέσεις και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα ενός ιδρύματος, προγράμματος ή κάποιας μαθησιακής περιοχής, εξειδικεύουν το σκοπό

ΠΣ, 2021, σ. 87

τεχνολογίας στον κόσμο διαχρονικά. Σκοπός της Θεματικής Ενότητας Τεχνολογία Κατασκευών είναι η εξοικείωση των παιδιών με το τεχνητό και τεχνολογικό περιβάλλον και η απόκτηση θετικής στάσης απέναντι στην επιστημονική πρακτική. Συνεπώς, επιδιώκεται η ανάπτυξη του **τεχνολογικού γραμματισμού**, μέσα από την εξοικείωση με επιστημονικές έννοιες, νόμους και μοντέλα, καθώς και αξιοποιώντας στοιχεία της ιστορίας των επιστημών και της τεχνολογίας.

Στη Θεματική Ενότητα Τεχνολογία Κατασκευών επιδιώκεται η δημιουργία ενός δημιουργικού πλαισίου για την ανάπτυξη επιστημονικών και τεχνολογικών δράσεων, ώστε τα παιδιά να αναπτύξουν τις απαιτούμενες τεχνολογικές ικανότητες, με τέτοιον τρόπο που να αισθάνονται αυτοπεποίθηση, να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν τις απαιτήσεις της καθημερινής τους ζωής με ασφάλεια. Η Τεχνολογία των

- **Στόχοι:** προτάσεις που δηλώνουν σε πολύ ειδικό και συγκεκριμένο επίπεδο τις προθέσεις και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, εξειδικεύουν και μεταφράζουν τους σκοπούς και επιδιώξεις σε διδακτικό σχεδιασμό, είναι δυνατό να ελεγχθεί η επίτευξή τους

Να

αναγνωρίζουν

απλά συμμετρικά δισδιάστατα σχήματα με άξονες συμμετρίας,

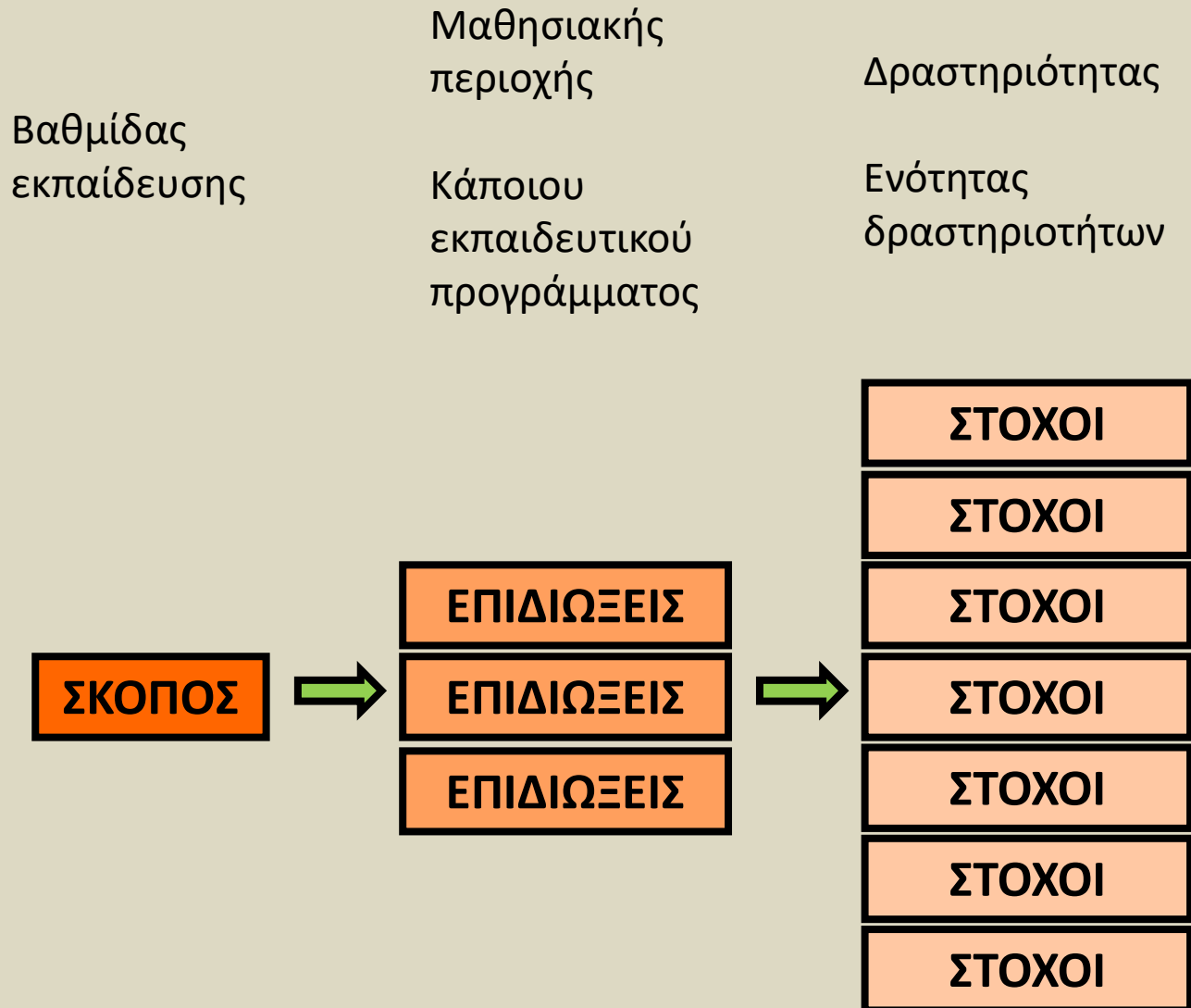
και να

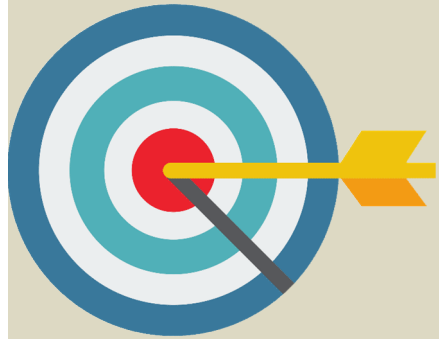
τα περιγράφουν στους συμμαθητές τους

προκειμένου να παίξουν ένα ομαδικό παιχνίδι

σχηματισμού εικόνων

Αν σκεφτούμε τους όρους σε επίπεδο γενίκευσης

Οι στόχοι έχουν τη δική τους ιστορία:

- Πριν την ταξινόμια του Bloom ονομάζονταν «διδασκτικοί στόχοι» (teaching objectives)
- Από τη δεκαετία του '60 και την ταξινόμια των εκπαιδευτικών στόχων (Bloom's Taxonomy) ονομάζονταν «αντικειμενικοί στόχοι» και προτάθηκαν τα «προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα» (expected learning outcomes)
- Σήμερα συνήθως μιλάμε για μαθησιακούς στόχους (learning objectives) ή διδασκτικούς στόχους (με πιο γενικό τρόπο). Στο ΠΣ του 2021 προσδιορίζονται ως προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

→ Πριν τη δεκαετία του '60 -την ταξινόμια του Bloom-, οι «διδασκτικοί στόχοι»

Προσέξτε πώς
αλλάζει το
νόημα όταν
αλλάζει η λέξη
που
χρησιμοποιούμε

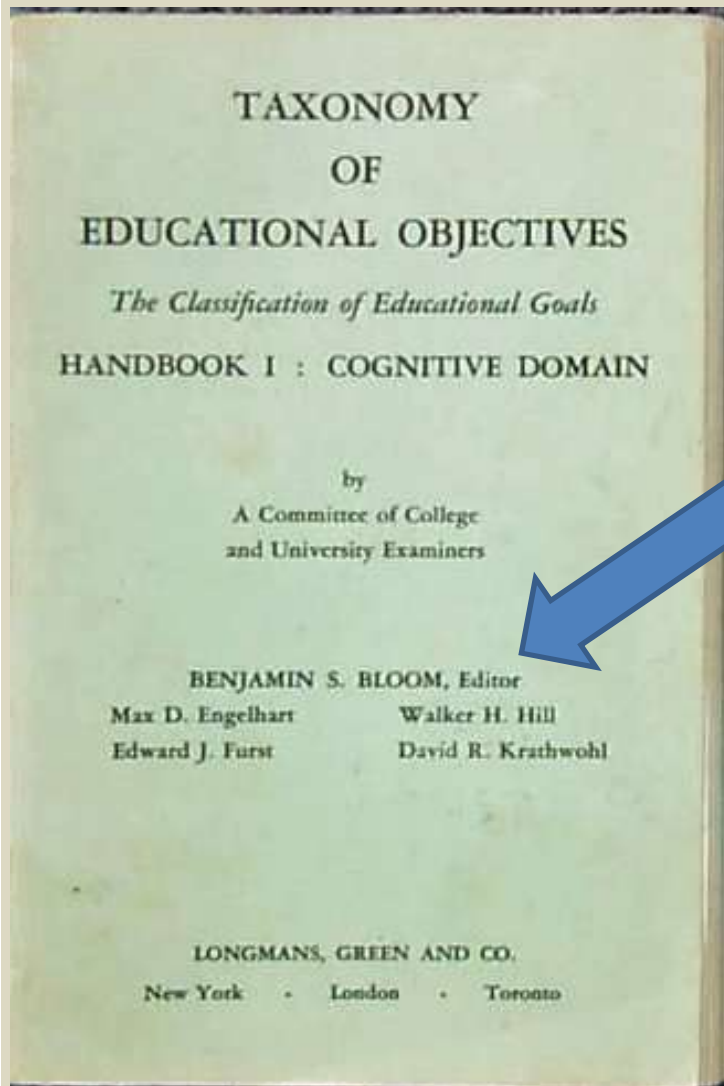
Γι' αυτό το λόγο
χρειάζεται
μεγάλη
προσοχή στην
ορολογία, στην
επιλογή των
λέξεων...

Η εστίαση ήταν στον δάσκαλο
(**δασκαλοκεντρική**) και στο γνωστικό
αντικείμενο (**γνωσιοκεντρική**) που σκόπευε ο
ίδιος να διδάξει:

**«Σήμερα θέλω να δείξω την πρόσθεση της
μονάδας σε μια οποιαδήποτε ποσότητα από το
1 ως το 9»**

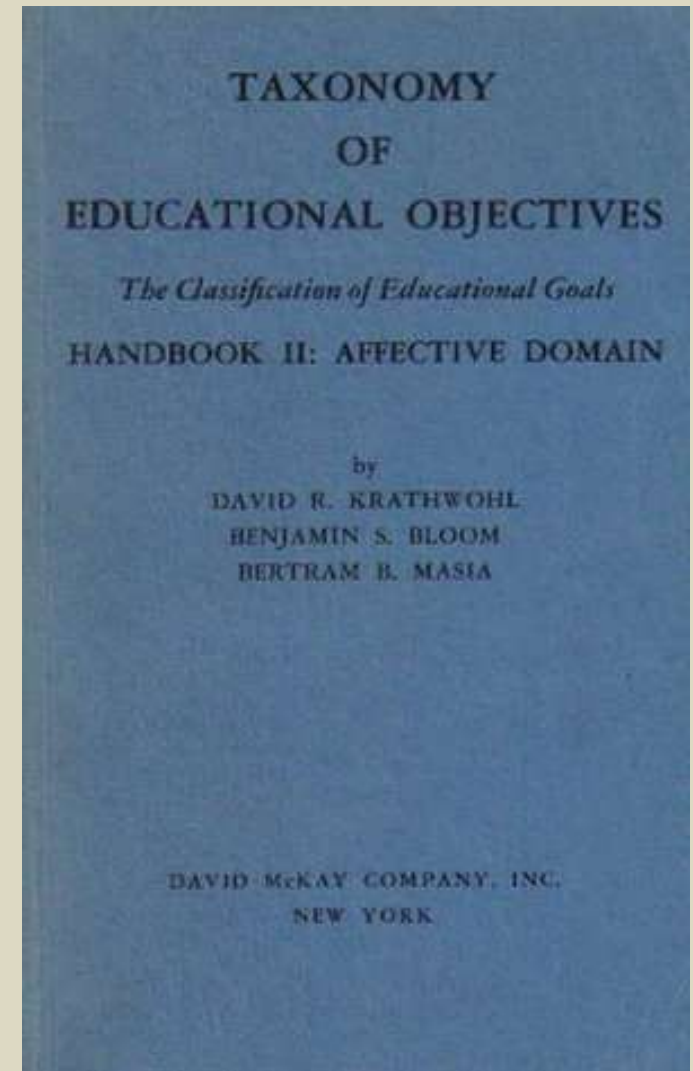
**«Σήμερα θα μιλήσω για τα φυτά και τις
ανάγκες τους»**

Δεν υπήρχε κάποιο πλαίσιο που να επιδιώκει τη
συνάφεια ανάμεσα στους στόχους, τη
διδασκαλία και την αξιολόγηση.

Ο Β. Bloom, ήταν
εκπαιδευτικός
ψυχολόγος.
Υπήρξε πρόεδρος
επιτροπής
εκπαιδευτικών και
είχε επιμεληθεί
τον πρώτο τόμο
που εκδόθηκε το
1956:

**«Η ταξινόμηση
των
εκπαιδευτικών
στόχων».**

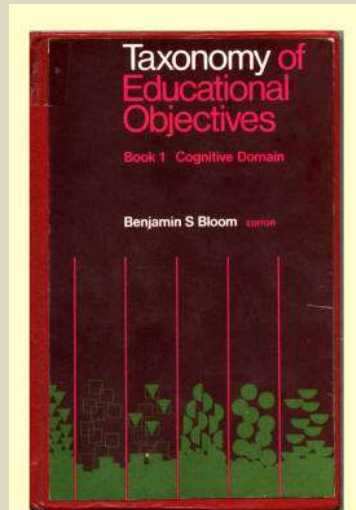
→ Από τη δεκαετία του '60 η ταξινόμια των εκπαιδευτικών στόχων (Bloom's Taxonomy)

Επινοήθηκε το 1956 από μία επιτροπή εκπαιδευτικών, στην οποία προέδρευσε ο Benjamin Bloom.

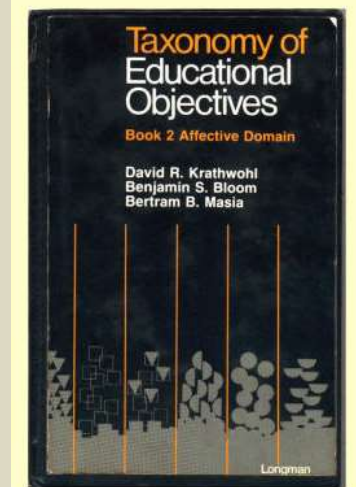
Η ταξινόμια του Bloom αναφέρεται σε μια κατάταξη των διαφορετικών στόχων που οι εκπαιδευτικοί θέτουν για τους μαθητές και αποσκοπεί στην οργάνωση της διδασκαλίας.

Διαχωρίζει τους εκπαιδευτικούς στόχους σε **τρεις τομείς**:
νοητικό (cognitive) → **γνώσεις**,
συναισθηματικό (affective) → **στάσεις**,
και τον ψυχοκινητικό (psychomotor) → **δεξιότητες/ικανότητες**.

Από εκείνη την εποχή και έπειτα έχει συνεχιστεί η εργασία αυτής της επιτροπής και άλλοι συγγραφείς έχουν προχωρήσει σε αναθεωρήσεις της ταξινόμιας και βελτιώσεις.

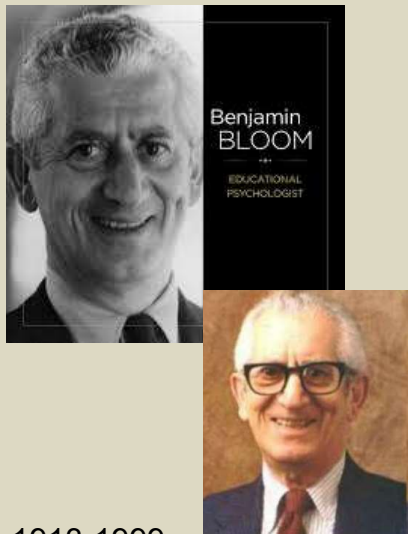

1956

1964

Στόχος ήταν να διευκολυνθούν οι εκπαιδευτικοί και η συζήτηση γύρω από την εκπαίδευση

1913-1999
Πανεπιστήμιο του Σικάγο

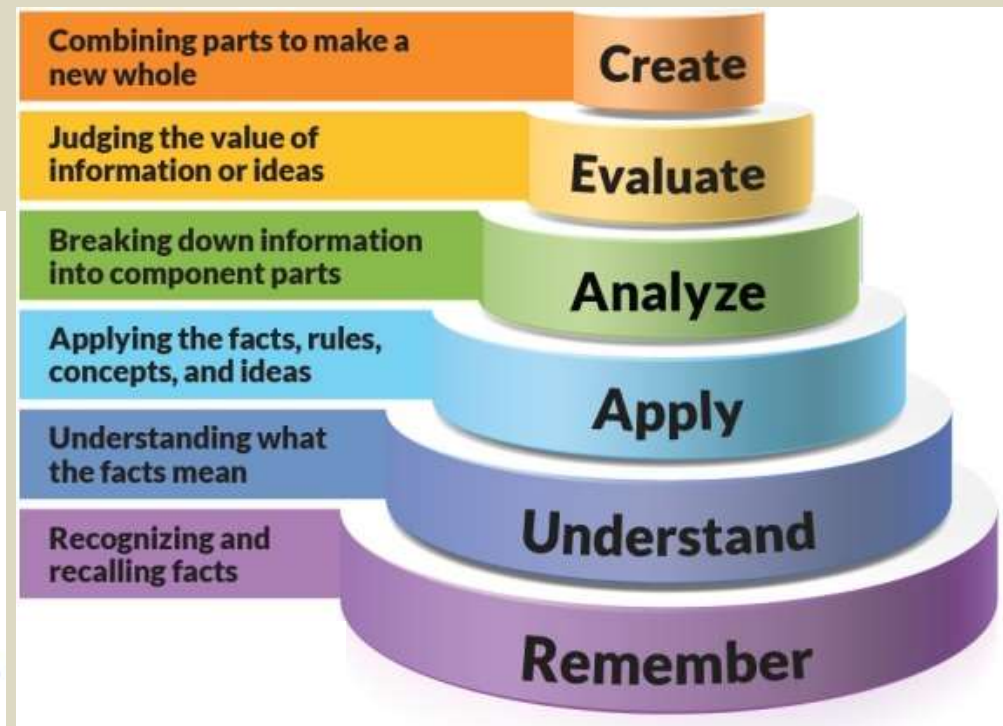
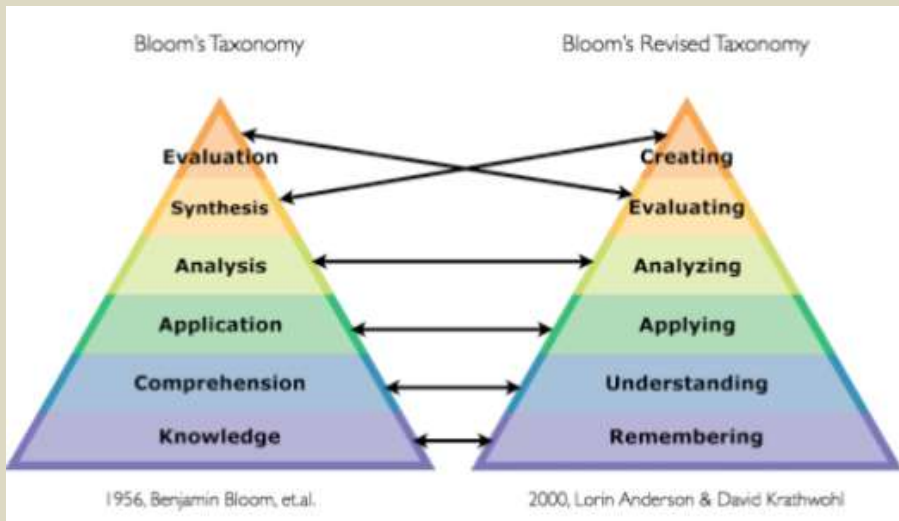
Η ταξινόμηση των εκπαιδευτικών στόχων του Bloom είναι ένα πλαίσιο για την ταξινόμηση των δηλώσεων του τι περιμένουμε ή τι πρόκειται να μάθουν οι μαθητές ως αποτέλεσμα της διδασκαλίας

Στα πλαίσια αυτά, η μάθηση σε επόμενα επίπεδα προϋποθέτει ήδη κατακτημένες γνώσεις και δεξιότητες προηγούμενων επιπέδων (προαπαιτούμενα).

Στόχος της ταξινομίας Bloom ήταν να διευκολύνει τους εκπαιδευτικούς να συζητούν για τα εκπαιδευτικά ζητήματα με μεγαλύτερη ακρίβεια και να τους παρακινήσει να εστιάζουν και στις τρεις περιοχές, δημιουργώντας μια πιο ολιστική μορφή εκπαίδευσης.

Krathwohl, 2002, σ. 213, Sideeg, 2016, σ. 160,
Murtonen, Gruber & Lehtinen, 2017

Συνθέτω (Δημιουργώ)
Αξιολογώ
Αναλύω
Εφαρμόζω
Κατανοώ
Απομνημονεύω/Θυμάμαι

Αναθεωρημένη ταξινόμια του Bloom

ταξινόμηση με βάση τους 3 τομείς μάθησης,
σε σειρά ανάλογα με τα 6 επίπεδα μάθησης

ΓΝΩΣΕΩΝ (νοητικό)

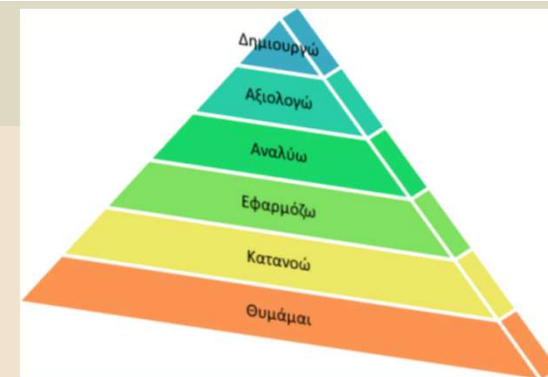
αναγνωρίζω, επιλέγω, ονομάζω, απομνημονεύω, εξηγώ, επαναλαμβάνω, επιλέγω, ορίζω, προσδιορίζω, συνοψίζω, αναγνωρίζω, εξηγώ, ερμηνεύω, οργανώνω, αντιπαραθέτω, διακρίνω, κατατάσσω, ταξινομώ, κατηγοριοποιώ, παρατηρώ, συνδέω, συσχετίζω, υποθέτω, αποδεικνύω, ελέγχω, επαληθεύω, συγκρίνω, συμπεραίνω, προβλέπω, συνθέτω, σχεδιάζω

ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ (ψυχοκινητικό)

αναπαριστώ, κωδικοποιώ, χρησιμοποιώ, οργανώνω, διευκρινίζω, εφαρμόζω, εκτελώ, παρουσιάζω, πειραματίζομαι, αναλύω, αποκωδικοποιώ, αντιδρώ, κρίνω, ελέγχω, επαληθεύω, καταχωρώ, μετρώ, υπολογίζω, προγραμματίζω, αλλάζω, τροποποιώ, ανακαλύπτω, αναπτύσσω, δημιουργώ, διαχειρίζομαι, διορθώνω, επιλύω, κατασκευάζω, μετατρέπω, παράγω, σχεδιάζω, συντάσσω, τροποποιώ

ΣΤΑΣΕΩΝ (συναισθηματικό)

αισθάνομαι, αμφισβητώ, αντικρούω, αντιμετωπίζω, αντιπαραβάλλω, αποδέχομαι, απορρίπτω, διερωτώμαι, δικαιολογώ, εκτιμώ, ενθαρρύνω, επικρίνω, παροτρύνω, παρουσιάζω, πείθω, προκαλώ, προτιμώ, συζητώ, συμμετέχω, συνεργάζομαι, υιοθετώ, υπερασπίζομαι, υποκινώ, υποστηρίζω, χειρίζομαι

Κατάλληλα ρήματα για τη διατύπωση στόχων

-επιλέξει, αναγνωρίσει, εξηγήσει, διακρίνει, ταξινομήσει, διατυπώσει υπόθεση/ερώτηση, συγκρίνει, -χρησιμοποιήσει, παρουσιάσει, μετρήσει, διαχειριστεί, διορθώσει, κατασκευάσει, -αντικρούσει, αποδεχθεί, απορρίψει, ενθαρρύνει, συμμετέχει, υιοθετεί, υποστηρίζει ...

Κατάλληλα για διατύπωση μαθησιακών στόχων, επειδή είναι αξιολογήσιμα-μετρήσιμα, δηλαδή ο εκπαιδευτικός μπορεί να ελέγξει αν επιτεύχθηκαν ή όχι οι στόχοι.

Ακατάλληλα ρήματα για τη διατύπωση στόχων

να γνωρίσει, να μάθει,
να κατανοήσει, να καταλάβει,
να εμβαθύνει, να προσεγγίσει,
να μυηθεί, να προσέξει,
να εσωτερικεύσει, να οικειοποιηθεί, να εξοικειωθεί
να προβληματιστεί, να ευαισθητοποιηθεί ...

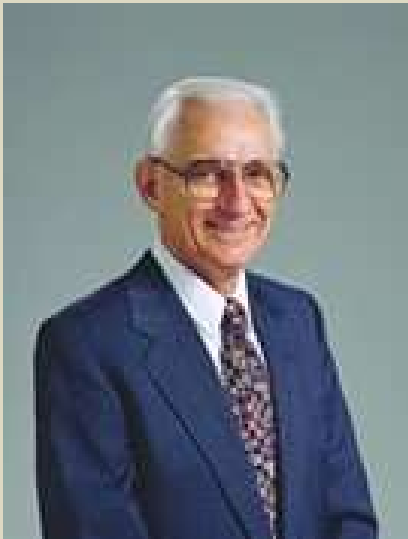
Δεν είναι κατάλληλα για διατύπωση μαθησιακών στόχων, επειδή δεν είναι αξιολογήσιμα-μετρήσιμα.

Μπορεί να αξιοποιηθούν για δηλώσεις διδακτικών επιδιώξεων/σκοπών (προθέσεων).

'If you're not sure
where you are going,
you're liable to end up
someplace else.'

Robert F. Mager

BOOKS
I quote
<http://booksandquotes.net/>

1923 – 2020
Αμερικάνος Ψυχολόγος

→ Τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Την ίδια εποχή ξεκίνησε η συζήτηση για τα «προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα» ως αντικατάσταση του όρου «αντικειμενικοί στόχοι» από ερευνητές του ρεύματος του μπιχαβιορισμού.

→ Δηλώσεις που προσδιορίζουν τι θα γνωρίζουν ή τι θα είναι σε θέση να κάνουν οι μαθητές/εκπαιδευόμενοι, ως **αποτέλεσμα** (end behavior) της συμμετοχής τους στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες ή προγράμματα (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις).

(Mager, 1975)

Το ζήτημα της διατύπωσης των στόχων με τη μορφή **προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων** ήρθε ξανά στο προσκήνιο από τα τέλη '90 και αρχές του 2000 και έπειτα, σε μια τάση της εκπαιδευτικής κοινότητας να μετατοπιστεί από μια δασκαλο-κεντρική προσέγγιση προς μια μαθητοκεντρική, με μεγαλύτερη διαφάνεια και αποτελεσματικότητα (Τριτοβάθμια εκπαίδευση).

Σε πολλά αναλυτικά προγράμματα **προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα** διατυπώνονται εκτός από το επίπεδο των δραστηριοτήτων, και σε επίπεδο ενοτήτων των μαθησιακών περιοχών, συγκεκριμενοποιώντας τους σκοπούς/επιδιώξεις κάθε περιοχής ή διδακτικού αντικειμένου.

Παράδειγμα
Δημοτικού

Μετά το τέλος του μαθήματος (2 ώρες)
οι μαθητές θα μπορούν να διατυπώσουν
τουλάχιστον 3 επιχειρήματα
υπέρ της ανακύκλωσης χαρτιού,
σε σχετική συζήτηση-δραματοποίηση
μεταξύ των παραγόντων ενός δήμου. (δεξιότητες)

A, B, C, D
Audience, Behavior,
Condition, Degree

1. Προσδιορίζονται οι **εκπαιδευόμενοι** (μαθητές/φοιτητές/σπουδαστές/νήπια...)
2. Σε επίπεδο **συμπεριφοράς** (performance) περιγράφονται αυτά που οι μαθητές θα μπορούν να κάνουν μετά τη διδασκαλία σε **επίπεδο γνωστικού, ψυχοκινητικού και συναισθηματικού τομέα**, με χρήση ενεργητικού **ρήματος**
3. Περιγράφονται οι **συνθήκες, διαδικασίες** και η **πλαisiώση** για την επίτευξη της συμπεριφοράς
4. Προσδιορίζεται ο **βαθμός**, τα **κριτήρια** (standards), δηλώνεται το ελάχιστο της **αποδεκτής επίδοσης** (π.χ. χρόνος υλοποίησης κάποιου έργου, ακρίβεια χειρισμών, αριθμός κατασκευών, ποιότητα)

(Mager, 1975, Sideeg, 2016)

ΑΣΚΗΘΗΚΕ ΚΡΙΤΙΚΗ

για τον προσδιορισμό των στόχων ως γνώσεων/δεξιοτήτων/στάσεων, καθώς και για τις διατυπώσεις των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

→ γνώσεις-δεξιότητες-στάσεις συχνά αποτελούν ολότητες που δύσκολα μπορούν να διακριθούν

→ η ιδέα των μιχεβιοριστών ψυχολόγων ήταν να προσδιοριστούν μαθ. αποτελέσματα και τρόποι για να επιτευχθούν, τα οποία να είναι αντικειμενικά, ανεξάρτητα από το δάσκαλο, λεπτομερή ως προς το περιεχόμενο, εύχρηστα, κατάλληλα για κάθε μαθητή και κατάσταση, με εξαιρετικά αποτελέσματα.

ωστόσο

→ η εκπαίδευση είναι μια κοινωνική διαδικασία που προσδιορίζεται από τους εκάστοτε μαθητές, τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα...

από τους εκπαιδευτικούς, τις ιδέες και τις πεποιθήσεις τους, από όλους τους φορείς της εκπαίδευσης (σχολική κοινότητα, ευρύτερη κοινότητα - γονείς, υπουργείο, αναλυτικό πρόγραμμα, συμβούλους, διευθυντές, ινστιτούτο εκπαιδευτικής πολιτικής...).

Με άλλα λόγια προσδιορίζεται και εξαρτάται από τις εκάστοτε ιστορικές, κοινωνικο-πολιτισμικές συνθήκες και περιστάσεις σε διεθνές, εθνικό αλλά και σε τοπικό επίπεδο και δεν είναι δυνατό να διατυπωθούν μαθησιακοί στόχοι που θα είναι κατάλληλοι για όλους τους μαθητές, σε όλες τις περιστάσεις.

→ Μαθησιακοί στόχοι (learning objectives) ή Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Οι στόχοι διατυπώνονται με διάφορους τρόπους. Φέτος εμείς θα αξιοποιήσουμε έναν από αυτούς...

Οι κατάλληλες διατυπώσεις στόχων είναι σημαντικό στοιχείο για τη βαθμολόγησή σας σε αυτό το μάθημα

Θα χρειαστεί να επανεξετάσετε το ζήτημα αυτό στο μέλλον...

Όμως θα διαθέτετε τις δεξιότητες που θα σας επιτρέψουν να κρίνετε τις διαφοροποιήσεις και να επιλέξετε ό,τι είναι πιο λειτουργικό

Συνήθως χρησιμοποιούνται αυτοί οι δύο όροι στα κείμενα των Προγραμμάτων Σπουδών για το νηπιαγωγείο ή στα κείμενα που αφορούν εκπαιδευτικές δραστηριότητες/προγράμματα για παιδιά αυτής της ηλικίας.

Κατάλληλη διατύπωση μαθησιακών στόχων / προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων (ΠΣ '21)

Να

Το περιεχόμενο! Αυτό που θέλω να διδάξω!

ρήμα (ενεργητικής φωνής)

που φανερώνει **συμπεριφορά** (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις)

αντικείμενο με κάποιον προσδιορισμό ή συνολικά κατηγορημα (ρήμα + συνοδευτικές λέξεις)

συνθήκες/περιστάσεις υπό τις οποίες θα πραγματοποιείται η αναμενόμενη συμπεριφορά του μαθητή (έτσι δηλώνουμε και στοιχεία της διδακτικής μεθοδολογίας κατά την υλοποίηση της δραστηριότητας)

[+ **κριτήρια** για την αξιολόγηση της επίτευξης ή όχι του στόχου (μπορεί να έχει ήδη αναφερθεί, όχι μηχανιστικά)]

Παράδειγμα

Η δράση,
συμπεριφορά
του παιδιού!

Το περιεχόμενο! Αυτό
που θέλω να διδάξω!

Να

Να

ρήμα (ενεργητικής φωνής)

αντικείμενο με κάποιον

προσδιορισμό ή συνολικά κατηγορημα (ρήμα + συνοδευτικές λέξεις).

Το ρήμα φανερώνει κάποια **συμπεριφορά** του παιδιού (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις) και συνδέεται με το αντικείμενο της διδασκαλίας

συνθήκες/περιστάσεις υπό τις οποίες θα πραγματοποιείται η αναμενόμενη συμπεριφορά του μαθητή (έτσι δηλώνουμε και στοιχεία της διδακτικής μεθοδολογίας κατά την υλοποίηση της δραστηριότητας)

[+ **κριτήρια** για την αξιολόγηση της επίτευξης ή όχι του στόχου (μπορεί να έχει ήδη αναφερθεί, όχι μηχανιστικά)]

σειροθετήσουν

τα σχήματα
(τετράγωνο,
τρίγωνο) κατά
σειρά μεγέθους
(μικρό, μεσαίο,
μεγάλο)

δημιουργώντας τα
σπίτια του νάνου,
του παιδιού & του
γίγαντα

Παράδειγμα κατάλληλης διατύπωσης & ελέγχου

Κάποια ερωτήματα με
βοηθούν να ελέγξω την
καταλληλότητα του
εκπαιδευτικού σχεδιασμού

Θεματικό πεδίο;

ρήμα

συμπεριφορά
-περιεχόμενο

περιστάσεις

κριτήρια για την αξιολόγηση

Γιατί κάνω αυτές τις διδακτικές επιλογές
(απόψεις, αξίες, στάσεις, πεποιθήσεις, ρόλους);

Τι θα διδάξω;

Πώς θα το
διδάξω;

Τι & πώς θα
αξιολογήσω;

Τι πρέπει να ξέρει ο μαθητής;

Να συμπληρώσουν μοτίβο σχημάτων

(π.χ. ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ, ΤΡΙΓΩΝΟ, ΚΥΚΛΟΣ, κύκλος)

επιλέγοντας και κολλώντας τα κατάλληλα σχήματα
ώστε να δημιουργηθεί ένα ομαδικό κολλάζ

Παράδειγμα κατάλληλης διατύπωσης & ελέγχου

Κάποια ερωτήματα με
βοηθούν να ελέγξω την
καταλληλότητα του
εκπαιδευτικού σχεδιασμού

Θεματικό πεδίο;

ρήμα

συμπεριφορά
-περιεχόμενο

περιστάσεις

κριτήρια για την αξιολόγηση

Γιατί κάνω αυτές τις διδακτικές επιλογές
(απόψεις, αξίες, στάσεις, πεποιθήσεις, ρόλους);

Τι θα διδάξω;

Πώς θα το
διδάξω;

Τι & πώς θα
αξιολογήσω;

Τι πρέπει να ξέρει ο μαθητής;

**Να επιλέξουν μεταξύ διαφόρων αντικειμένων τους
μαγνήτες και τα αντικείμενα που είναι φτιαγμένα από
μαγνητιζόμενα υλικά**

για να κατασκευάσουν γλυπτό πάνω σε βάση δικής τους
επιλογής.

Σύνοψη: συχνά λάθη, έλεγχος & διόρθωση

- Ο στόχος διατυπώνεται σε πολύ γενικό επίπεδο, επομένως δεν είναι αξιολογήσιμος (ΡΗΜΑ)
- Αντί για τον στόχο διατυπώνεται συνοπτικά η δραστηριότητα (ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ)
- Είναι πολύ δύσκολος μη εφικτός (ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ)
- Δεν είναι συναφής με το περιεχόμενο ή δεν υλοποιείται στη συγκεκριμένη δραστηριότητα (ΡΗΜΑ+ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ+ΣΕ ΠΟΙΟ ΣΗΜΕΙΟ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΥΛΟΠΟΙΕΙΤΑΙ)